

Sågbäcksgymnasiet
Huddingevägen 352
141 85 Huddinge

2010-09-08
1 (6)
Dnr: 40-2010:30

Huddinge kommun
141 85 Huddinge

Kvalitetsgranskning av Sågbäcksgymnasiet i Huddinge kommun

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat om undervisningen i samhällskunskap på två av skolans yrkesförberedande program är ändamålsenlig och ger eleverna möjlighet att nå målen.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i Samhällskunskap A på Bygg- och Fordonsprogrammen utgår från ämnets mål att sträva mot. Elevernas studieinriktning påverkar utformningen av samhällskunskapsundervisningen. Skolan behöver genomföra insatser inom följande områden för att ge eleverna ökade möjligheter att nå målen

Områden som måste åtgärdas:

- Rektorn måste säkerställa att elever som riskerar att inte nå kursens mål ges det stöd de har rätt till. I samband med detta ska åtgärdsprogram upprättas.

Områden som bör förbättras:

- Rektorn behöver genomföra insatser för att elevernas möjlighet till inflytande utökas.
- Rektorn behöver genomföra insatser för att säkerställa att bedömning och betygssättning i kursen Samhällskunskap A är likvärdig.

En uppföljning av detta beslut kommer att ske genom att Huddinge kommun/Sågbäcksgymnasiet inom tre månader efter beslutsdatum, dvs. senast den 8 december 2010, inkommer till Skolinspektionen, avdelningen i Stockholm, med en redovisning av de åtgärder som vidtagits.

Skolinspektionens granskning av undervisningen i samhällskunskap i Sågbäcksgymnasiet i Huddinge kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i samhällskunskap på yrkesförberedande program under perioden 1 april 2010 till 29 oktober 2010. Skolinspektionen ska granska ett antal gymnasieskolors yrkesförberedande program avseende undervisningen i kärnämnet samhällskunskap. Detta är angeläget eftersom elever på yrkesförberedande program generellt sett har lägre måluppfyllelse än elever på studieförberedande program i ämnet. Granskningen kommer att inriktas på skolors förmåga att anpassa undervisningen så att alla elever får förutsättningar att nå maximala resultat och minst godkänt. Syftet är att måluppfyllelsen i samhällskunskap på yrkesförberedande program ska öka.

Kvalitetsgranskningens huvudfrågeställning är **om undervisningen i samhällskunskap på yrkesförberedande program är ändamålsenlig och ger eleverna möjlighet att nå målen**. Med ändamålsenlig undervisning avses här en undervisning som utgår från målen att sträva mot för ämnet samhällskunskap och programmålen. För att vara ändamålsenlig måste undervisningen anpassas efter varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande. En ändamålsenlig undervisning ställer även krav på skolornas arbete för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betygsättning. Därför kommer kvalitetsgranskningen även att beröra detta område. I bilaga till detta beslut återfinns en lista över samtliga bedömningspunkter som omfattas av granskningen. Övergripande information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

I granskningen ingår 40 gymnasieskolor. Varje skola får efter granskningen ett beslut. Dessutom kommer Skolinspektionen redovisa övergripande iakttagelser och slutsatser i en kvalitetsgranskningsrapport i slutet av året. Denna övergripande rapport kommer att publiceras på Skolinspektionens webbplats samt skickas till samtliga skolor som ingått i granskningen.

Sågbäcksgymnasiet ingår i granskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Skolan besöktes den 18 – 20 maj 2010. I skolan granskades byggprogrammet (BP) och fordonsprogrammet (FP). Beslutsunderlaget utgörs av dokument från skolan samt av den information som samlats in genom intervjuer med elever, lärare och rektor samt genom observationer av lektioner i Samhällskunskap A på aktuella program. Ansvariga för kvalitetsgranskningen på Sågbäcksgymnasiet är utredarna Ellionor Triay Strömvall och Johan Pellberg.

Beskrivning av skolan

Sågbacksgymnasiet är en kommunal gymnasieskola som ligger i Huddinge, söder om Stockholm. Skolan har flera olika yrkesförberedande program, utöver bygg- och fordonsprogrammet, bland annat barn- och fritid samt hotell- och restaurangprogrammet. Det finns även ett studieförberedande program. Skolans ledning utgörs av en rektor och fyra biträdande rektorer. På skolan går 723 elever.

Motivering till beslutet***Utgår undervisningen från ämnets mål att sträva mot***

I Skolverkets föreskrifter om kursplaner och betygskriterier för kurser i ämnet samhällskunskap i gymnasieskolan finns mål att sträva mot för ämnet. I ämnet samhällskunskap ska skolan i sin undervisning bland annat sträva efter att eleven omfattar och praktiserar demokratins värdegrund och förstår hur olika perspektiv och ideologier ger olika sätt att uppfatta samhället. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla sin förmåga att formulera frågor, argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att aktivt delta i samhällslivet och påverka samhällsutvecklingen. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att använda olika metoder vid arbetet med samhällsfrågor och att övas i ett alltmer vetenskapligt förhållningssätt.

Av Skolverkets programhäften för de granskade programmen framgår att mål att sträva mot är utformade så att de ska visa vilka kunskaper som skolan ska sträva efter att alla elever utvecklar. Dessa mål sätter inte någon gräns för elevernas utveckling. Målen att sträva mot ska vara utgångspunkt för lärarnas planering tillsammans med eleverna.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Samhällskunskapsundervisningen utgår i stor utsträckning från samhällskunskapsämnets mål att sträva mot. Det visar såväl lektionsbesök som intervjuer med både lärare och elever. Undervisningen som Skolinspektionen besökte bestod till stor del av diskussioner där det stora flertalet elever var delaktiga, exempelvis vid en diskussion om olika perspektiv huruvida alla har rätt till vatten eller inte. Lärarna uppgav att det är en förutsättning att undervisningen består av många samtal och debatter för att få eleverna engagerade. Undervisningen innehöll också övningar gällande olika samhällsfrågor, där eleverna fick möjlighet att argumentera, värdera påståenden och pröva olika ståndpunkter. Källkritik diskuterades, enligt uppgift från lärarna, vid avsnittet om media och kommunikation, men även kontinuerligt så fort eleverna jobbade med enskilda arbeten. Vid elevintervjun framkom att den fria nätbaserade encyklopedin Wikipedia ofta var en använd källa, men att de förstod varför fler källor måste användas och deras olika tillförlitlighet. Vid intervjun med lärarna framkom att samhällskunskapsämnets mål att sträva mot ligger till grund för planeringen och att de är grunden till all undervisning.

Utgår undervisningen från programmålen

Av förordningen om särskilda program mål för gymnasieskolans nationella program anges de särskilda program mål som gäller utöver de gemensamma kunskapsmål som anges i läroplanen.

Enligt Skolverkets programhäften för de granskade programmen signalerar program målet att det finns en särskild tanke med programmet och att denna grundläggande tanke ska märkas i programmets samtliga kurser. Eleverna ska uppfatta sin utbildning som en helhet. För att programmet ska fungera som en helhet behöver lärarna samarbeta över ämnesgränserna. Kärnämnen och karaktärsämnen ska sträva åt samma håll. Det gäller att tänka programinriktat snarare än ämnesinriktat, för att få undervisningen att kännas mer meningsfull för eleven. Det är viktigt att kärnämnesläraren varierar sina kurser med målet för varje enskilt program för ögonen. Viktigt är att skolan ger de organisatoriska förutsättningarna för olika slag av samverkan mellan kärnämnes- och karaktärsämneslärare.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Granskningen visar att undervisningen i hög utsträckning utgår från programmålen. Av intervjuer med lärare och skolledning framkommer att det förs många diskussioner om hur programmålen ska integreras i undervisningen och flera fortbildningsdagar har hållits. Samtliga lektionsbesök visade att karaktärsämnena bidrog med innehåll till undervisningen i Samhällskunskap A, så kallad infärgning, bland annat övningar rörande fackförbund samt yrkesliv och yrkesetik. De möjligheter att knyta an till elevernas studieinriktning som gavs under lektionerna togs till vara av lärarna, bl.a. en miljödiskussion som kopplades till elevernas framtid som byggarbetare.

Samverkan mellan kärn- och karaktärsämneslärare förekommer ofta eftersom de tillhör samma arbetslag. Diskussion runt infärgning sker kontinuerligt i dessa lag. Alla arbetslag är dock inte organiserade på samma sätt, vilket innebär att diskussionerna om infärgning kan förekomma i olika utsträckning. Därav kunde upplägget på samhällskunskapsundervisningen skilja sig mellan bygg- och fordonsprogrammet. Granskningen visar dock att lärarna undervisar programinriktat snarare än ämnesinriktat och att elevernas studieinriktning påverkar upplägget av Samhällskunskap A.

Utgår undervisningen från varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Varje elev ska få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Skolan ska stärka elevernas tro på sig själva och ge dem framtidstro. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet. Elevernas möjligheter att utöva inflytande på undervisningen och att ta ansvar för sina studiere-

sultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har. Lärarna måste därför fortlöpande informera varje elev om hennes eller hans utvecklingsbehov och framgångar i studierna.

Av Skolverkets författningskommentarer för likvärdig bedömning och betygssättning framkommer att grunderna för betygssättningen ska redovisas för eleverna och vara förenliga med målen i kursplanen och betygskriterierna för kursen. Betygssystemet förutsätter att läraren grundar sin bedömning på varierade bedömningsformer, både muntliga och skriftliga bevis på kunskap och vid flera bedömningstillfällen.

Gymnasieförordningen anger att rektorn ansvarar för att genomföra en utredning om det finns signaler om att en elev kan vara i behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av stödåtgärder för att kunna nå målen ska ett sådant stöd ges. Rektorn ska då se till att det upprättas åtgärdsprogram.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Av granskningen framgår att skolans arbete för att ge stöd måste åtgärdas. Vid intervjuerna framkom att såväl rektorn som de flesta av lärarna hade kännedom om att eleverna har olika lärstilar och att flera elever var i behov av stöd. Men det saknas fungerande rutiner i organisationen för att stödet ska fungera tillfredsställande. Vid intervjun med lärarna uppgav de att det ibland kunde vara svårt för dem att veta vilka av eleverna som var i behov av extra anpassning. Informationen om vilka elever som hade svårigheter socialt eller pedagogiskt kom inte alltid fram till lärarna vilket gjorde att de ibland inte kunde veta vilka elever som behövde stöd. Till följd av detta försvårades lärarnas möjligheter att anpassa undervisningen efter alla elevers olika behov.

På skolan finns den så kallade "Studion" dit eleverna kan gå för att få hjälp om de vill. Upplägget bygger dock på att eleverna själva tar ansvar för att utnyttja denna resurs. Stödet fungerar, enligt samtliga intervjuade, bra när eleverna kommer dit. Alla elever vill dock inte gå dit och då missar de det extra stöd som de är i behov av. Om en elev riskerar att inte få godkänt i något ämne upprättas en s.k. IG- varning. I Samhällskunskap A skrivs inte åtgärdsprogram, trots att det finns elever som riskerar att inte få betyg. Skolan håller i dagsläget på att se över systemet med åtgärdsprogram och det är av största vikt att detta arbete fullföljs.

Vid lärarintervjun framkom vidare att elevernas möjlighet att utöva inflytande över undervisningens upplägg i vissa fall var begränsad. Somliga lärare gjorde en grovplanering och gick sedan igenom den tillsammans med eleverna och gav dem tillfälle att vara med och bestämma när de skulle göra vissa moment och formerna för dessa. En del lärare gav dock inte eleverna denna möjlighet. Hur mycket inflytande eleverna hade i övrigt över lektionsupplägg varierade också mellan lärarna, till exempel över olika arbetssätt och examinationsformer. Vid elevintervjuer framkom att lärarna i de flesta fall redovisade på vilka grunder betygssättning skedde, både muntligt och vid skriftliga prov. Vid vissa muntliga examinationer uppgav dock eleverna att de hade svårt att veta vad betygssättningen grundades på. Skolinspektionen besökte flera lek-

tioner där lärarna lät eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer och eleverna fick möjlighet att allsidigt visa upp sina kunskaper.

Sammantaget behöver rektorn se till att elever som riskerar att inte nå målen i kursen Samhällskunskap A ges adekvat stöd samt att åtgärdsprogram upprättas för dessa elever. Vidare behöver rektorn vidta åtgärder för att undervisningen utformas utifrån alla elevers olika förutsättningar och behov samt öka elevernas inflytande.

Arbetar skolan för att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas förmågor och kunskaper

I Skolverkets allmänna råd om det lokala arbetet med tillämpningen av nationella mål och betygskriterier framhålls vikten av att det förs diskussioner om de lokala tolkningarna av kursplaner och betygskriterier mellan lärare i olika program, årskurser och skolor, både för att inspirera och lära av varandra och för att skapa likvärdiga förutsättningar för undervisningen och bedömningen av elever i skolan och i olika skolor. Rektor ansvarar för att sådana diskussioner kommer till stånd.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Granskningen visar att rektorn behöver genomföra insatser för att säkerställa att bedömning och betygssättning är likvärdig. För närvarande träffas lärarna i samhällskunskap ca två gånger per termin, men då finns det inte mycket tid att samtala om likvärdig bedömning och hur betygskriterierna ska tolkas. I skollärdningen råder det delade meningar huruvida det är praktiskt möjligt att få en likvärdig bedömning i realiteten. Dessa åsiktsskillnader bör dock inte hindra rektorn från att skapa forum och förutsättningar för att skolans samhällskunskapslärare ska ha möjlighet att diskutera bedömningsfrågor och tillämpningen av nationella mål.

I ärendets slutliga handläggning har utredaren Johan Pellberg samt undervisningsråden Christina Aro Östgren och Eleonor Duvander deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Luca Nesi
Enhetschef

Ellionor Triay Strömwall
Utredare

Bilaga: Bedömningspunkter